

Poštovani urednici i sastavljači Hrvatskog pravopisa, pozdravljam od svega srca inicijativu za donošenjem službenog Hrvatskog pravopisa, kojim će konačno biti dokinut nered koji danas vlada u hrvatskom pravopisanju. Izjave pojedinaca da je hrvatski jezik bio "na dobrom putu da se pravopisno ustali" su smiješne jer taj „put“ traje već stotinjak i nešto više godina, a kraj mu se ni izdaleka ne nazire! Tragično zvuči konstatacija, nažalost točna, da ne samo obični govornici hrvatskog jezika, nego i njegovi najbolji pisci nisu posve sigurni kako se tim jezikom piše. Zato je krajnje vrijeme da se donese jedan obvezujući Hrvatski pravopis pa ako i neće na sva pitanja dati konačna i najbolja rješenja. To je najpreča obaveza lingvističke struke prema onima koji se hrvatskim jezikom služe, a još više prema onima koji taj jezik žele naučiti!

Dopustite mi kao dobronamjernom laiku nekoliko primjedbi:

1. Moj je dojam da se još nismo oslobodili davno prevladanog naputka „piši kako govoriš“, odnosno da se više vodi računa o izgovoru nego o slici riječi, pa se nerijetko tome prilagođavaju i pravopisna pravila. Svaka riječ ima svoj zvuk i svoju sliku. Pravopis bi u načelu trebao ići za tim da što više čuva (i očuva) sliku riječi kao što je to slučaj u većini razvijenih jezika. Uostalom, pismo je i počelo kao slika, zar nije tako?! Posljedica čestog i nepotrebnog mijenjanja slike riječi jest, među ostalima i ta, da u hrvatskim tekstovima ima puno više korektorskih pogrešaka nego, na primjer, u engleskim, francuskim ili njemačkim. Usporedbom se to lako može dokazati.
2. Svaki jezik prirodno teži jednostavnijim i kraćim oblicima, a to će reći sažimanju i ekonomiziranju kako u govornim tako i u pisanim oblicima. U tome je najdalje otišao engleski, u kojemu ima najviše jednosložnih riječi. Tu tendenciju treba uvažavati i slijediti i hrvatski jezik dajući uvijek prednost kraćem obliku. Namjerno ne dajem primjere, ali će svaki stručnjak odmah pogoditi na što mislim.
3. Možda je još prerano govoriti o č i ć, ali je sasvim sazrelo vrijeme da se dokine slovo dž, jer je potreba za njim odavno prestala. Ono možda upućuje na turcizam, ali zar je važno otuda je riječ došla, ako je ona postala dio hrvatskog standarda.
4. Dileme i natezanje oko oblika neću i ne ću su po meni potpuno nepotrebne. Često se može pročitati „Nepušenje je korisno za zdravlje“ ili „Nekretanje je loše za zdravlje“ ili „Grijeh nečinjenja“, itd. itd. To upućuje da postoje glagoli nepušiti, nekretati se, nečiniti, negledati, nepostojati, nehtjeti (od kojega dolazi neću) i još tisuće i tisuće riječi koje počinju s negativnim prefiksom i koje bi morale biti prihvaćene kao dio hrvatskog standarda. Koje ogromno obogaćenje hrvatskog jezičnog fundusa!!
5. Naši pravopisi općenito pate od previše (često arbitrarnih) pravila, koja onda imaju cijeli niz iznimaka. Jedno od njih je i tzv. jednačenje po zvučnosti. Tu se pisani oblik prilagođava govornom, slika zvuku. Zašto? Od ovoga bi pravila svakako trebala biti izuzeta osobna i geografska imena. Da se ja zovem Dabac, a netko u moje ime ubacuje nepostojeće slovo p, tužio bih sve lingviste ovoga svijeta za povredu mojih ljudskih prava. Jednako tako, budući da živim u Zagrebu, odbijam da me netko naziva Zagrepčaninom. To je nakaradno, užasavam se nad svakom deformacijom slike riječi.
6. Zaključno. Pravopis se u načelu ne bi uopće trebao baviti tvorbom riječi (kako je do nečega došlo), nego utvrđivanjem pisanog oblika (lika, slike) pojedinih riječi. Englezi moraju naučiti za svaku riječ kako se piše (a imaju ih nekoliko stotina tisuća), zašto to ne bi mogli i Hrvati? Zato je neophodno što prije izraditi pravopisni rječnik, čime bi otpala potreba za tolikim pravilima i još većim brojem iznimaka.

Uz srdačan pozdrav i želju da u svojim nastojanjima uspijete
dr. Žarko Domljan